

שאלה: יש לי קרוב משפחה שהוא חולה מאד והרופאים אינם מצליחים לרפאות אותו. יש מקובלים המחלקים קמיעות, שבאופן סודי מרפאים את החולה. מותר לי לפנות אליהם?

תשובה: יש שני סוגי קמיעות. יש של צמחים ויש של כתיבות שמות הקודש על קלף, הסגורים בתיק והלובש אותם נושא התיק עליו כל היום.

הגמרא מציינת שאפילו בשבת מותר ללבוש קמיעות אלו, וללכת אפילו במקום שאין שם עירוב, כי הוא דרך מלבוש. אבל זה רק אם הועילו קמיעות אלו בנסיון העבר אצל שלושה אנשים, או שהכין קמיע זה אדם שהוא מומחה שהועיל אצל שלושה בני אדם אפילו בקמיעות אחרות ושונות שהכין.

הרמב"ם שהוא היה שכלתן ["רציונליסט"] הביא היתר זה (הל' שבת פרק יט הלכה יד). איך האמין ב"סגולות"? אלא כרופא מומחה הוא ראה תוצאות חיוביות שהן פסיכו-סומטיות. כלומר השפעת האמונה שהאדם מאמין ביכולת התרופה, היא המועילה לו שהגוף מתגבר על המחלה. וכך לשון הרמב"ם בפירושו למשנה (שבת, סוף פרק ששי, לפי תרגומו המדויק של הרב יוסף קאפח): "וכן מְדַמִּים בעלי הסגולות". כלומר הדמיון פועל. וכך לשונו ב"מורה נבוכים" (ח"ג פרק לז) "אל יקשה עליך אותן [סגולות] שהתירום כגון מסמר הצלוב וכן השועל (מסכת שבת סז ע"א) כי אלה באותם הזמנים חשבו בהם שהוכיחם הנסיון, ולכן נעשו משום רפואה... שכל דבר שנתאמת נסיונו כגון אלו, ואע"פ שאין ההגיון מחייבו, מותר לעשותו, והוא משום רפואה".

הגמרא מציינת מיני לחשים שהיו לוחשים ואומרים על מי שנשך אותו עקרב. כיצד מתייחס הרמב"ם לכח ריפוי זה? (הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה יא) כך:

"מי שנשכו עקרב או נחש מותר ללחוש על מקום הנשיכה ואפילו בשבת כדי ליישב דעתו ולחזק לבו. אף על פי שאין הדבר מועיל כלום, הואיל ומסוכן הוא התירו לו כדי שלא תטרף דעתו עליו". [עכ"ל]. והרב יוסף קארו הביא דברים אלו, באותו לשון ממש, בשולחן ערוך (יורה דעה, סי' קעט סעיף ו) כלומר הוא מסכים להבחנה זו. אמנם הגר"א בביאורו לשו"ע חולק מאד על גישה שְׁכַלְתָּנִית זו.

*

כעת נעבור לדיון של השימוש בקמיעות שכותבים בהם שמות הקודש. למי נפנה לקבל מידע בזה אם לא אל ראשי המקובלים המפורסמים בדורות קדם? והנה

לפנינו שלוש הסתייגויות חמורות בדברי הרב חיים ויטאל, תלמידו המובהק של האריז"ל ב"שער המצוות" (פרשת שמות):

"ושאלתי למורי ז"ל שהרי ראינו דורות הראשונים שהיו משתמשין בשמות כנודע, ובפרט כפי הנמצא כתוב בספר 'פרקי היכלות' שהיו משתמשין בהם ר' ישמעאל ור' עקיבא לענין פתיחת הלב והזכירה.

[א] והשיב לי כי הם היו נטהרים באפר פרה... אבל עתה אנו כולנו טמאים לנפש אדם, ואין לנו רשות להשתמש בהם.

[ב] ושמעתי בשם מורי זלה"ה תשובה אחרת והיא זו כי כל מי שיתקיים בו 'על כן עלמות אהבוך' כפי הפירוש שפירשו בו רז"ל [ע"ז דף ל"ה ע"ב] 'אל תקרי עלמות אלא על מו"ת' ורצה לומר כי כל מי שאפילו המקטרגים אוהבים אותו מפני שאין בו שום חטא שיוכלו לקטרג עליו, ואפילו מלאך המות נעשה אוהבו, מותר וראוי לו שישתמש בשמותיו יתברך הקדושים. אבל מי שיוכלו לקטרג עליו מלמעלה לומר 'ראה פלוני שעבר עבירה פלונית, והוא משתמש בשמותיך הקדושים?' הנה אדם זה הוא ודאי שיענישוהו אותו למעלה אם ישתמש בשמות הקודש.

[ג] עוד שמעתי בשם מורי זלה"ה והוא כי כל השמות והקמיעים אשר בזמננו הם מוטעים, אפילו אותם הפועלים בנסיון אמיתי. ולכן האדם המשתמש בהם נענש. אבל אם היינו יודעים אותם על מתכונתם היינו יכולים להשתמש בהם". [עכ"ל].

לכן תמוה מאד שיש מקובלים בדורנו המחלקים קמיעות ויש בהם שמות הקודש. אם ר' חיים לא ידע, מניין ידעו הם?

חזרנו לסיכום. חולה במצב קשה, אם יתנו לו קמיע של צמחים, והוא מאמין בפעולתו המוצלחת, בכח-נפשי ורצון עז, מותר לו ללבוש קמיע.